Riigikogu otsuse „Riigigarantii andmine Multilateraalsele Investeeringute Tagamise Agentuurile Ukraina ülesehitamise ja majanduse toetamiseks” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Riigikogu otsuse eelnõus tehakse ettepanek anda Multilateraalse Investeeringute Tagamise Agentuuriga (edaspidi MIGA) sõlmitava riskide jagamise lepingu alusel 10 miljoni euro suurune riigigarantii. Riigigarantii võimaldab toetada MIGA tagatiste andmist nõuetele vastavatele investoritele ja laenuandjatele Ukrainasse tehtavate investeeringute ning Ukrainaga seotud kaubanduse rahastamise tehingute katteks.

Ukraina majanduse toimimine on vene agressioonisõja tingimustes raskendatud. Sõjaolukorraga kaasnevad riskid piiravad välisinvestorite valmisolekut Ukrainasse investeerida ning tavapärased erasektori poolt pakutavad kindlustus- ja edasikindlustuskaitsed on väga piiratud. Eesti toetus MIGA-le aitaks neid riske osaliselt katta ja seeläbi kaasata Ukrainasse rohkem erakapitali investeeringuid, mis toetavad ettevõtete tegevuse jätkumist ning loovad eeldusi riigi taastamiseks ja ülesehitamiseks.

Eesti ei anna riigigarantiid otse investoritele, vaid osaleb MIGA toetamises koos teiste toetajatega, sealhulgas valitud G7 ja Põhja-Balti riikidega. Mitmete abidoonorite toetus võimaldab MIGA-l toetada Ukraina majandust suuremas mahus tehingutega. MIGA kaudu Ukraina erasektori toetamine on ka Eestile riskivabam, kulutõhusam ja võimendavam kui seda oleks otse Ukrainas tegutsevate investorite garanteerimine, sest MIGA omab tänu oma mandaadile tippekspertiisi riskide realiseerumise minimeerimiseks klientriikides.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu on koostanud Rahandusministeeriumi EL ja rahvusvahelise koostöö osakonna nõunik Laura Toomlaid-Pals (laura.toomlaid-pals@fin.ee, 5306 6649), riigikassa osakonna peaspetsialist Katrin Luts (katrin.luts@fin.ee, 5885 1382) ning personali- ja õigusosakonna nõunik Agnes Peterson (agnes.peterson@fin.ee, 5885 1301).

1.3 Otsuse vastuvõtmine ja edasine menetlus

Riigigarantii andmiseks on vajalik Riigikogu otsus riigieelarve seaduse § 61 lõike 1 alusel, mille kohaselt võib riik anda laenu või garantii välisriigi, euroala või selle liikmesriigi finantsstabiilsuse tagamiseks. Otsuse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus, kuna tegemist on riigile varalise kohustuse võtmisega PS § 104 p 15 tähenduses, olgugi, et tegu on tingimusliku ehk potentsiaalse kohustusega . Rahandusministeerium sõlmib seejärel riigigarantii andmiseks vajaliku lepingu ja korraldab selle täitmist.

2. Otsuse eesmärk ja sisu

Otsuse eesmärk on anda Rahandusministeeriumile volitus sõlmida MIGA-ga riskide jagamise leping, mille alusel saab Eesti toetada Ukrainasse tehtavaid investeeringuid ja Ukrainaga seotud kaubanduse rahastamist, mis aitavad Ukrainal tulla toime sõja kahjulike tagajärgedega, taastada taristut ja elavdada majandust.

MIGA on Maailmapanga Grupi liige, mis edendab oma asutamiskonventsioonist tuleneva mandaadi alusel piiriüleseid investeeringuid arengumaadesse, andes investoritele ja laenuandjatele tagatisi mitteäriliste riskide vastu ning pakkudes muud liiki toetust. Eesti liitus MIGA-ga 1992. aastal, et pärast taasiseseisvumist edendada rahvusvahelist majanduskoostööd ja tugevdada Eesti lõimumist Maailmapanga Gruppi[1]. Senine koostöö on piirdunud peamiselt osalemisega MIGA nõukogu töös Põhja- ja Baltimaade valijaskonna kaudu. MIGA tagatisi ei ole Eesti projektide puhul seni kasutatud, kuid need võivad toetada Eesti ettevõtete piiriüleseid investeeringuid. MIGA tegevuse toetamine Ukrainas võib suurendada Eesti ettevõtete huvi ja võimalusi MIGA kliendina Ukrainas turvaliselt tegutseda.

Pärast Venemaa täiemahulise sissetungi algust on MIGA laiendanud Ukrainas poliitilise ja sõjariski katmist, et vähendada erainvesteeringutega seotud riske, toetada majandustegevuse jätkumist ning luua eeldusi Ukraina ülesehitamiseks ja majanduse taastumiseks. Selleks ühendab MIGA oma bilansivõimekuse, doonorvahendid ja partneritega sõlmitavad riskide jagamise kokkulepped. MIGA tagatised toetavad muu hulgas pangalaenude ja kaubandustehingute rahastamise jätkumist ning investeeringuid Ukraina reaalmajandusse. 2026. aasta juuni seisuga oli MIGA alates täiemahulise sõja algusest andnud Ukraina toetuseks 573 miljoni USA dollari ulatuses uusi tagatisi. Koos tagatiste tähtaegade pikendamisega ulatus MIGA Ukraina-suunalise uue äritegevuse maht alates täiemahulise sõja algust ligikaudu 920 miljoni USA dollarini.

Rahandusministeeriumi hinnangul on MIGA tegevus Ukrainas hädavajalik nii laiemalt kui ka Eestist lähtuda võivate investeeringute kindlustamiseks. Kui Ukraina avalik sektor toetub EL, IMFi, G7 jt doonorite suuremahulisele abile, siis erasektori toetamisel on oluline rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide ja arengupankade, sh MIGA roll.

Riigikogu otsuse alusel sõlmitakse MIGA-ga riskide jagamise leping, mis koosneb 18 artiklist ja viiest lisast.

Riskide jagamise leping

Lepingu artiklis I määratletakse lepingus kasutatavad mõisted. Riskide jagamise maksimaalne summa on Eesti võetava riski ja vastutuse ülempiir: 10 miljonit eurot, millele lisandub Eesti osa klientidelt saadud preemiast ja nendelt teenitud investeerimistulu. Lepingu lõppkuupäev on 30. juuni 2053. Eesti tingimuslik vastutus MIGA ees säilib siiski ka pärast seda kuupäeva, kuni kõik enne lõppkuupäeva antud tagatistega seotud kohustused on täielikult ja lõplikult täidetud ning nõuded ja tagasinõuetest saadud summad lõplikult arveldatud. Kui lähtuda tagatislepingu maksimaalsest, 20-aastasest kehtivusajast, võivad Eesti kohustused ulatuda 2073. aastani või kauem, kui tagasinõuetest saadud summade lõplik arveldamine kestab sellest kauem.

[1] Eesti allkirjastas ja ratifitseeris MIGA asutamiskonventsiooni 24. septembril 1992 ning sai samal päeval MIGA liikmeks (MIGA/SecM92-95, 30 September 1992)

Artiklis II sätestatakse riskide jagamise tingimused. MIGA võib anda Eestile loovutamise memorandumiga üle osa oma Ukrainaga seotud tagatislepingutest tulenevast vastutusest. Üle võib anda üksnes sellisest tagatislepingust tuleneva vastutuse, mis jõustub pärast riskide jagamise lepingu sõlmimist Eesti ja MIGA vahel, või varem sõlmitud tagatislepingu maksimaalse koguvastutuse hilisemast suurendamisest tuleneva vastutuse osa. Eesti osa (esimese kahju katmine – kogusumma) ja Eesti osa (edasikindlustusega sarnane) ei või ühegi tagatislepingu puhul ületada 75% selle tagatislepingu maksimaalsest koguvastutusest. Eesti maksekohustus MIGA ees on tingimusteta ja tagasivõtmatu, kuid maksete kogusumma ei või ületada riskide jagamise maksimaalset summat. Tagatise saajal ei teki Eesti vastu tagatislepingust tulenevat nõuet. Konkreetse osa suuruse otsustab MIGA piirmäärade (75% ja 10 miljonit) piires ise vastavalt konkreetse tagatislepingu puhul optimaalsetele tingimustele.

Artiklis III kirjeldatakse riskide jagamise kokkulepet (esimese kahju katmine). Tagatislepingu alusel esitatud kehtiva nõude eest makstav hüvitis jaotatakse esmalt Eestile vastavalt tema osale (esimese kahju katmine), nagu see on sätestatud loovutamise memorandumis, ning vajaduse korral teistele esimese kahju riski kandvatele osalejatele. Pärast esimese kahju kihi ammendumist maksab MIGA ülejäänud hüvitise enda arvelt või kaetakse see teise kahju kihi, edasikindlustuse, riskide jagamise kokkuleppe (edasikindlustusega sarnane), kaaskindlustuse või nende kombinatsiooni alusel. MIGA määrab Eesti osa projektipõhiselt loovutamise memorandumiga ja kajastab Eestile määratud vastutust iga-aastases aruandes. MIGA võib sõlmida ka teiste riikidega sarnaseid riskide jagamise lepinguid.

Artiklis IV kirjeldatakse riskide jagamise kokkulepet (edasikindlustusega sarnane), mida MIGA võib kohaldada riskide jagamise kokkuleppe (esimese kahju katmine) asemel või lisaks sellele. Eesti kannab loovutamise memorandumis määratud osa kehtiva nõude eest makstavast hüvitisest, mis jääb alles pärast kohaldatava esimese kahju kihi ammendumist. Tegemist on MIGA ja Eesti vahelise riskide jagamisega, mitte Eesti ja tagatise saaja vahelise edasikindlustuslepinguga. Edasikindlustus on tavapärane MIGA ärimudeli osa. Ukrainas võib selle kasutamine olla MIGA-le piiratum sõjaolukorra tõttu.

Artikli V kohaselt määrab MIGA ainuisikuliselt ning kooskõlas riskide jagamise lepingu ja MIGA tagatispõhimõtetega kindlaks tingimused, millele peavad vastama investeeringud, investorid ja mitteärilised riskid, mille puhul Eesti riskide jagamises osaleb.

Artikli VI kohaselt hangib MIGA enne tagatislepingu väljastamist Ukrainalt kui asukohariigilt iga tagatise kohta MIGA asutamiskonventsiooni kohaselt nõutava heakskiidu, järgides MIGA tagatispõhimõtteid. See kohustus lasub MIGA-l ega tekita Eestile eraldi toimingukohustust.

Artiklis VII sätestatakse tagatiste üldtingimused ja riski ülevõtmine. MIGA kasutab riskide jagamise lepingu alusel toetatavate projektide puhul oma standardseid tagatislepingute vorme ning võtab tagatislepingutega seotud riskid üle kooskõlas MIGA tagatispõhimõtetega. Tagatislepingud kiidetakse heaks MIGA tavapärase tagatiste heakskiitmise korra kohaselt ning selleks ei ole Eesti nõusolekut vaja.

Artiklis VIII sätestatakse riskide jagamise piirmäärad. Riskide jagamise maksimaalset summat vähendatakse iga makse võrra, mille Eesti on teinud nõude väljamakse teatise alusel. Kui MIGA saab tagatise saajale makstud hüvitise osaliselt või täielikult tagasi ja maksab sellest Eestile

kuuluva osa välja, taastatakse riskide jagamise maksimaalne summa Eestile välja makstud summa ulatuses.

Artiklis IX sätestatakse preemia ja preemia haldamine. MIGA määrab iga tagatislepingu eest makstava preemia ja muud tasud, mida käsitatakse lepingus ühiselt preemiana. Eesti osa preemiast hoitakse pärast loovutamistasu mahaarvamist MIGA hallataval preemia haldamise kontol. Loovutamistasu vastab 20%-le Eesti osale preemiast. Kontol olevaid vahendeid ja investeerimistulu lisandub 10 miljonile eurole, suurendades riskide jagamise maksimaalset summat ja võimaldades katta suuremas mahus riske. Erandkorras võivad MIGA-le tekkida erakorralised nõude-eelsed, nõude menetlemise või tagasinõudmise kulud (nt kohtumenetluse kulud), mille katmises Eesti saab osaleda juhtumipõhiselt, kui Eesti selleks eraldi nõusoleku annab. Sellist erakordset olukorda võib Eesti soovi korral kaaluda, kui on tõenäoline, et MIGA erakorraliste menetlustoimingute tegemine vähendab olulisel määral tõenäosust, et tagatis realiseerub. Tuleb rõhutada, et MIGA-l ei ole senises praktikas ühtki sellist erakorralist menetluskulu olnud ning probleemsed olukorrad on lahendanud MIGA nõuete eelse menetluse osakond. Eestiga kokkuleppel võib kulud katta preemia haldamise kontolt, kui seal on piisavalt vahendeid, mida ei ole juba ette nähtud tagatislepingutega seotud riskide katmiseks. MIGA tagastab Eestile preemia haldamise konto allesjäänud jäägi pärast kõigi lepinguliste kohustuste täitmist ja tagasisaadud summade lõplikku arveldamist.

Artiklis X sätestatakse iga-aastane aruandlus ja lisateabe andmine. MIGA esitab Eestile 60 päeva jooksul pärast kalendriaasta lõppu aruande lepinguga toetatud projektide edenemise kohta. Aruanne hõlmab muu hulgas uusi tagatislepinguid, Eestile määratud riskiosade kogusummat, riskide jagamise maksimaalse summa jääki, tagatislepingute ajakohastatud lõppkuupäevi, preemia haldamise kontole kantud Eesti osa preemiast, kontole arvestatud investeerimistulu ning uusi või rahuldamata nõudeid. Eesti võib omal kulul taotleda lisaaruandeid, kui MIGA peab taotlust põhjendatuks ja tal on kohaldatava õigusraamistiku alusel õigus teavet esitada.

Artiklis XI kirjeldatakse nõuete menetlemist ja makseid. MIGA järgib tagatislepingute alusel esitatud nõuete kohta otsuste tegemisel ja nende lahendamisel MIGA tagatispõhimõtetes sätestatud korda ning otsustab ainuisikuliselt nõuete muutmise, lahendamise või kompromissiga lõpetamise üle. MIGA teavitab Eestit nõude esitamisest viivitamata, kuid hiljemalt kümne tööpäeva jooksul. Pärast nõude kehtivaks tunnistamist saadab MIGA Eestile nõude väljamakse teatise vähemalt kümme tööpäeva enne kavandatavat hüvitise maksmise kuupäeva. Eesti tasub teatises märgitud summa viie tööpäeva jooksul teatise kuupäevast arvates ja igal juhul hiljemalt teatises märgitud maksetähtpäeval. Sellises erakordses hüpoteetilises olukorras makstakse summa välja riigieelarves selleks eraldi arvestusliku kuluna kulurealt.

Artiklis XII sätestatakse nõudeõiguste üleminek ja tagasinõuetest saadud summade jaotamine. Pärast tagatise saajale hüvitise maksmist lähevad tagatud investeeringuga seotud õigused ja nõuded MIGA-le üle makstud summa ulatuses. Tagasinõudest saadud summad jaotatakse esmalt ületava kahju kihi, seejärel võimaliku teise kahju kihi ning lõpuks esimese kahju kihi katteks. Eestile kuuluvad tagasi saadud summad maksab MIGA Eestile hiljemalt seitsme tööpäeva jooksul pärast nende tagasisaamist ning Eesti riskide jagamise maksimaalset summat korrigeeritakse ülespoole samas summas

Artikli XIII kohaselt võib MIGA sõlmida kaaskindlustus- ja edasikindlustuskokkuleppeid, et katta oma osa tagatislepingust tulenevast ülemäärasest riskist.

Artiklis XIV sätestatakse lepingu kehtivus ja lõpetamine. Pärast lepingu lõppkuupäeva ei või MIGA Eestile üle anda vastutust uue tagatislepingu eest ega suurendada Eesti vastutust muudatusega, mis suurendab enne lõppkuupäeva väljastatud tagatislepingu alusel MIGA vastutust. Enne lõppkuupäeva väljastatud tagatislepingutega seotud poolte õigused, maksekohustused, muud kohustused ja tagasi saadud summad jäävad kehtima kuni nende täieliku ja lõpliku arveldamiseni. Seejärel tagastab MIGA Eestile preemia haldamise konto saldo.

Artiklis XV sätestatakse MIGA privileegide ja immuniteetide säilimine. Ühtegi riskide jagamise lepingu sätet ei käsitata MIGA-le asutamiskonventsiooni, muu rahvusvahelise konventsiooni või kohaldatava õiguse alusel kuuluvate privileegide, immuniteetide või vabastuste loovutamise, neist loobumise, nende lõpetamise või muutmisena. Lepingu ja asutamiskonventsiooni vastuolu korral lähtutakse asutamiskonventsioonist.

Artiklis XVI sätestatakse kohaldatavad põhimõtted ja vaidluste lahendamine. Lepingule kohaldatakse selle tingimusi ning küsimustes, mida leping vaidluse või lahkarvamuse korral ei reguleeri, kohaldatakse üldisi õiguspõhimõtteid. Eesti ja MIGA vahelised vaidlused lahendatakse MIGA asutamiskonventsiooni artikli 57 punkti a ja II lisa kohaselt. MIGA ja tagatise saaja vaidlused lahendatakse asjaomase tagatislepingu tingimuste kohaselt ning selline vaidluse lahendamine on Eestile siduv.

Artiklis XVII sätestatakse lepingu muud tingimused. Leping jõustub kuupäeval, mil viimane pool sellele alla kirjutab, ning seda võib muuta üksnes kirjalikult poolte allkirjadega. Eesti esitab MIGA-le viivitamata pärast lepingu allkirjastamist MIGA-le vastuvõetava instantsi arvamuse, mis kinnitab lepingu nõuetekohast heakskiitmist ja allkirjastamist ning selle õiguslikku kehtivust, siduvust ja täitmisele pööratavust. Selleks instantsiks on varasemates sarnastes lepingutes olnud Justiits-ja Digiministeerium. Kumbki pool ei või oma õigusi ega kohustusi teise poole eelneva kirjaliku nõusolekuta üle anda.

Artiklis XVIII sätestatakse teadete ja teabevahetuse kord. Lepingu alusel esitatavad teated ja taotlused ning muu edastatav teave vormistatakse kirjalikult ja saadetakse posti või e-posti teel lepingus märgitud aadressile või muule aadressile, millest pool on teisele poolele kirjalikult teada andnud. Enne allkirjastamist lisatakse lepingusse Rahandusministeeriumi ametlik postiaadress, vastutav kontaktisik ja e-posti aadress.

<u>Lepingu lisad</u>
Lisades I–III esitatakse riskide jagamise kokkuleppe (esimese kahju katmine) loovutamise memorandumi arvutusreeglid vastavalt tagatislepingule (PRI), tagatislepingule (TFG – siduv raamistik) ja tagatislepingule (TFG – üksiktagatis). Lisades määratakse MIGA maksimaalne vastutus, esimese kahju kihi suurus ning Eesti osa ja selle suhtarv.

Lisas IV esitatakse riskide jagamise kokkuleppe (edasikindlustusega sarnane) arvutusreeglid. Eesti osa arvutatakse loovutamise memorandumis määratud summa suhtena tagatislepingu alusel kehtivasse maksimaalsesse koguvastutusse, tagatava tehingu piirmäära või üksiktagatise piirmäära, olenevalt tagatislepingu liigist.

Lisa V sisaldab nõude väljamakse teatise vormi. Teatises märgitakse nõude summa, MIGA määratud makstava hüvitise suurus, hüvitise jaotus esimese kahju kihi ja ületava kahju kihi vahel, Eesti osa (esimese kahju katmine) ja Eesti osa (edasikindlustusega sarnane) ning maksetähtpäev. Lisades olevad nurksulgudes ristviited ja täitmata väljad viiakse enne lepingu allkirjastamist kooskõlla lepingu lõpliku numeratsiooni ja poolte kokkulepetega.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus kasutatakse MIGA riskide jagamise lepingust tulenevaid erialamõisteid. Mõisted on määratletud riskide jagamise lepingus artikkel I ning neid kasutatakse eelnõus lepingus antud tähenduses.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei võta üle Euroopa Liidu õigust ega reguleeri Euroopa Liidu ainupädevusse kuuluvat küsimust. Eelnõu koostajale teadaolevalt ei ole eelnõu vastuolus Euroopa Liidu õigusega Riigigarantii andmine toimub Eesti õiguse alusel. Riskide jagamise lepingule kohaldatakse selle tingimusi ning lepinguga reguleerimata küsimustes üldisi õiguspõhimõtteid. Lepingu ja MIGA asutamiskonventsiooni vastuolu korral lähtutakse konventsioonist. Pooltevahelised vaidlused lahendatakse konventsiooni II lisas sätestatud korras.

5. Otsuse mõjud

Majanduslik mõju

Otsuse vastuvõtmine võimaldab Eestil toetada Ukraina majanduse vastupanuvõimet ja ülesehitamist viisil, mis võimendab avalike vahendite mõju kaasates erakapitali. MIGA tagatised vähendavad investorite ja laenuandjate mitteärilisi riske ning aitavad säilitada ettevõtete tegevust, tööhõivet ja tootmisvõimsust. Finantssektori ja kaubanduse rahastamise tagatised toetavad pankade laenuvõimet, ettevõtete juurdepääsu rahastamisele ja kriitiliste kaupade importi. Reaalmajanduse projektide tagatised toetavad muu hulgas tootmist, toidusektorit, logistikat ja laomajandust. MIGA tagatised aitavad säilitada töökohti, kohalikku hankimist ning olulisi tootmis- ja tarneahelaid, võimaldades ettevõtetel sõja ajal tegevust jätkata ja teha uusi investeeringuid.

Eesti osalus on seotud kõrgendatud sõja- ja poliitiliste riskidega Ukrainas. MIGA tagatis võib hõlmata sõja ja tsiviilrahutuste, sundvõõrandamise, ning lepingurikkumisega seotud riske, samuti kaubandustehingu rahastamisega seotud tingimusteta rahalise kohustuse täitmata jätmise riski. Riske maandavad MIGA projektipõhine hoolsusanalüüs, riskide hajutamine projektide ja partnerite vahel, nõude-eelsed toimingud ja tagasinõudeõigus. Ükski MIGA Ukraina tagatisega seotud nõue ei ole seni realiseerunud. MIGA ülesanne on hoida oma finantsstabiilsust ja kasutada talle usaldatud kapitalibaasi vastutustundlikult, millest tulenevalt võtab MIGA ette erilisi ettevaatusabinõusid projektide ja koostööpartnerite valikul. Erinevad riskide jagamise ja juhtimise lahendused võimaldavad MIGA-l anda tagatisi ka piiratud edasikindlustusvõimekuse tingimustes ning kaasata täiendavat avalikku ja erasektori edasikindlustust.

Partnerite vaheline riskide jagamine aitab ühtlasi arendada Ukraina sõjariski kindlustusturgu, näidates, et sõjaga seotud riske saab struktureerida, hinnastada ja osaliselt edasikindlustusturule

üle anda. Nii toetab MIGA Ukraina praegust majanduslikku vastupanuvõimet ja loob eeldusi erasektori suuremaks osalemiseks riigi taastamisel ja ülesehitamisel. Mõju ulatus sõltub MIGA valitud projektidest ja nende tegelikust elluviimisest.

Sotsiaalne mõju
Ukraina ettevõtete, töökohtade, kriitiliste tarneahelate ning finantsteenuste säilimine toetab elanike toimetulekut sõja ajal. Riskimaandamine aitab vähendada majandustegevuse katkemist ja loob eeldusi inimeste turvaliseks tagasipöördumiseks ning kohalike kogukondade taastumiseks.

Mõju välissuhetele
Eesti osalemine MIGA kaudu Ukraina toetamisel kinnitab Eesti jätkuvat pühendumust Ukraina vastupanuvõime tugevdamisele ning riigi taastamise ja ülesehitamise toetamisele. Panus on osa Eesti laiemast toetusest Ukrainale Maailmapanga Grupi kaudu ning tugevdab meie koostööd teiste doonorite, sealhulgas Põhja- ja Baltimaadega. Multilateraalsete institutsioonide kaudu Ukraina toetamine on oluline ka kontekstis, et Eesti on järgmise Ukraina ülesehituse konverentsi korraldaja.

Toetades erasektori investeeringuid ja aidates maandada sõjast tulenevaid riske, vastab Eesti panus otseselt Ukraina valitsuse prioriteedile suurendada erasektori rolli riigi ülesehitamisel ja majanduse taastamisel.

Mõju riigiasutustele ja halduskoormusele:
Rahandusministeerium sõlmib MIGA-ga riskide jagamise lepingu, korraldab võimalike nõuete väljamakse teatiste täitmise, jälgib Eesti koguvastutust ning analüüsib MIGA iga-aastast aruandlust toetatud projektide ja riskipositsioonide kohta. Otsusega ei kaasne ettevõtjatele, inimestele ega vabaühendustele uusi teabe esitamise kohustusi ega muud halduskoormust. Rahandusministeeriumi töökoormus suureneb lepingu haldamise tõttu, kuid ülesanded täidetakse olemasoleva töökorralduse raames.

Eelnõul ei ole tuvastatud olulist mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele lisaks eespool kirjeldatule, regionaalarengule, elu- ja looduskeskkonnale ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Nende mõjuvaldkondade üksikasjalikumat analüüsi ei peeta eelnõu sisu ja piiratud rakendusulatuse tõttu vajalikuks.

6. Otsuse rakendamiseks vajalikud kulud ja eeldatavad tulud

Riskide jagamise maksimaalne summa ei ületa 10 miljonit eurot, mida lepingu kohaselt suurendatakse preemia ja sellelt saadud investeerimistulu võrra. Riskide jagamise maksimaalne summa väheneb tehtud nõudemaksete võrra ning võib suureneda Eestile kantud tagasinõuete laekumiste võrra. Seega on oluline rõhutada, et riskide jagamise maksimaalse summa võimalik suurenemine üle 10 miljoni euro on igal juhul eelarveneutraalne, sest suurenemine saab toimuda ainult teenitud tulude võrra.

Tuleb rõhutada, et võetav garantii omaks marginaalset mõju fiskaalpositsioonile, kui see garantii peaks realiseeruma hüpoteetilises olukorras. Selle maksimaalne maht moodustab 2027.a. SKP-st 0,02% ning väheneb Rahandusministeeriumi pikaajalise SKP prognoosi kohaselt 2053. aastaks 0,008%ni SKP-st (vt Rahandusministeeriumi SKP prognoos kuni 2070.

aastani). Kui MIGA sõlmiks 2053. aastal Eesti garantii toel maksimaalse ehk 20-aastase kehtivusajaga tagatislepingu, võiksid sellega seotud Eesti kohustused ulatuda 2073. aastani. Esitatud arvestuse kohaselt moodustaks garantii piirmäär sel aastal 0,004% SKP-st. Garantii andmisest tõusev kasu Ukraina majanduse stabiilsusele on kordades suurem kui hüpoteetiline mõju Eesti riigieelarvele.

Lepinguga kaasnevad:

- nõudemaksed MIGA-le Eesti esimese kahju kihi ja/või riskide jagamise kokkuleppe (edasikindlustusega sarnane) alusel, kuid kokku mitte üle riskide jagamise maksimaalse summa;
- loovutamistasu, mille MIGA arvestab maha Eesti osast teenitavast preemiast ja mis moodustab 20% Eesti osast teenitavalt preemialt;
- erandlikud nõude-eelsed, nõude menetlemise ja tagasinõudmise kulud Eesti riskiosa ulatuses, ainult juhul kui Eesti on nende hüvitamisega juhtumipõhiselt eelnevalt nõustunud.

Maksetähtaja ja tagasinõuetega seotud tingimused:

- Eesti peab MIGA nõude väljamakse teatises näidatud summa tasuma hiljemalt viie tööpäeva jooksul ning igal juhul enne teatises märgitud MIGA väljamakse kuupäeva.
- MIGA tagasinõuetest Eestile laekuvad summad makstakse Eestile ning nende võrra taastatakse riskide jagamise maksimaalset summat vastavalt lepingu tingimustele.

Võimalikud nõudemaksed ning eelnevalt kokku lepitud nõude-eelsed, nõude menetlemise või tagasinõudmise kulud planeeritakse riigieelarves vastavalt nende tekkimise tõenäosusele ja kehtivatele eelarvestamise põhimõtetele. Rahandusministeeriumi eelarvesse on planeeritud 1 miljon eurot arvestusliku kuluna võimalike riigigarantii kulude katteks. Eesti osa preemiast ja investeerimistulust jääb MIGA hallatavale preemia haldamise kontole ning seda arvestatakse lepingu riskide jagamise maksimaalse summa koosseisus.

Preemiast saadav tulu ja investeerimistulu ei laeku lepingu kehtivuse ajal jooksvalt riigieelarvesse, vaid jääb MIGA hallatavale preemia haldamise kontole ja seda kasutatakse lepingust tulenevate riskide katmiseks. Pärast kõigi enne lepingu lõppkuupäeva väljastatud tagatislepingutega seotud õiguste ja kohustuste lõplikku täitmist tagastab MIGA konto jäägi Eestile. See tähendab, et Eesti võetud tingimuslik vastutus MIGA ees kehtib ka peale riskide jagamise lepingus sätestatud lõppkuupäeva, kuni enne seda kuupäeva antud tagatistega seotud kohustused, nõuded ja tagasinõuetest saadud summad on täielikult ja lõplikult arveldatud.

Riskide jagamine MIGA kaudu on finantsiliselt kulutõhus ja võimendav lahendus, sest Eesti ei sõlmi lepinguid üksikute Ukraina projektide või investoritega ega kanna üksi kogu tagatislepingutest tulenevat riski. MIGA teeb projektide hoolsusanalüüsi, haldab tagatislepinguid ja nõudeid ning kaasab võimaluse korral oma bilanssi, teisi usaldusfonde ja edasikindlustajaid.

Riigigarantii andmine ei mõjuta eelarvepositsiooni enne, kui garantiikohustus realiseerub. Nõude tasumisel mõjutab väljamakse riigi eelarvepositsiooni tasutud summa ulatuses.

7. Rakendusaktid

Otsuse rakendamiseks ei ole vaja rakendusakte kehtestada.

8. Otsuse jõustumine

Otsus jõustub selle allakirjutamisel.

9. Eelnõu kooskõlastamine ja kaasamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu 26-1195/01.

Esitab Vabariigi Valitsus 16. novembril 2026. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)
Heili Tõnisson
Valitsuse nõunik